

اجلاس سران عضو جامعه مشترک المنافع (ابوجا)

نشست دولتی سران کشورهای عضو جامعه مشترک المنافع در مورخ ۱۲-۱۵ آذرماه سال ۱۳۸۲ برابر با چهار لغایت هفت دسامبر ۲۰۰۳ میلادی در کشور نیجریه با حضور چهل رئیس دولت، ده نخست وزیر و چهار تن از مقامات رسمی کشورهای عضو این جامعه و با حضور ملکه الیزابت با شعار دموکراسی توسعه: پیشرفت به سوی صلح برگزار گردید.

از جمله محورهای مورد بحث در این اجلاس موضوعاتی شامل دموکراسی، توسعه پایدار، حقوق بشر، مکانیسم‌های مناسب جهت کمک کشورهای توانمند عضو جامعه در خصوص ظرفیت‌سازی و تجارت به کشورهای فقیر، تعلیق عضویت زیمباوه و پاکستان، ارتقاء سطح و مناسبات تجاری فیما بین اعضاء، تروریسم و راه‌کارهای مبارزه با آن بود. اجلاس مذکور با برگزاری کمیته‌های کاری در زمینه سیاسی، اقتصادی و بهداشتی به طرح موضوعاتی در زمینه تحقق دموکراسی، حکومت خوب، مبارزه با نقض حقوق بشر، بررسی نقش حقوق بشر در نیجریه و ... پرداخت. از جمله تصمیمات متخذه در این اجلاس ادامه تعلیق عضویت کشور زیمباوه در کامنولث بود هر چند که باعث ایجاد موضع‌گیری مختلف در میان اعضاء شد.

ملکه الیزابت در بدو ورود مورد استقبال الشگون اباسانجو رئیس جمهور نیجریه قرار گرفت و پس از دیدار با مقامات رسمی، دیپلماتهای خارجی و نمایندگان برخی از سازمانهای بین‌المللی مستقر در ابوجا در مراسم ضیافت شامی که با حضور برخی از

رؤسای جمهور پیشین این کشور از جمله شهوشاگاری و عبدالسلامی ابوبکر برگزار شد، شرکت کرد و پس از آن به ایراد سخنرانی پرداخت.

وی در بخشهایی از سخنرانی خود اظهار داشت:

اباسانجو باید بتواند یک حکومت دموکراتیک موفق در کشور نیجریه ایجاد کند، زیرا در غیر اینصورت شکست دمکراسی در نیجریه به منزله شکست دمکراسی در آفریقا و پنجاه و چهار کشور عضو کامنولث خواهد بود و در صورت شکست دمکراسی در نیجریه گرفتاریهای جدی برای آفریقا و دنیا ایجاد خواهد شد و نیجریه و آفریقا باید با دمکراسی خداحافظی کنند. اما بریتانیا و کشورهای عضو کامنولث آگاه هستند که نیجریه در این مسیر متزلزل نخواهد شد. بدون وجود کامیابی و دمکراسی در نیجریه هیچ کامیابی نهایی در آفریقا وجود نخواهد داشت و بدون کامیابی آفریقا، نمی‌تواند کامیابی نهایی توأم با آگاهی برای مردمان جهان ما وجود داشته باشد.

رهبر کامنولث در مراسم سخنرانی افتتاحیه ریشه‌کنی فقر، آلودگی محیط‌زیست، وجود بیماریهای مهلک از جمله ایدز، کمبود فرصتهای آموزشی، تروریسم و ثبات سیاسی را از جمله چالش‌های عمده دولت نیجریه و کشورهای آفریقایی ذکر نمود و اظهار داشت که جهت نیل به ثبات سیاسی می‌بایستی از طریق مبارزه با تروریسم و حل و فصل منازعات سیاسی و نظامی به این مهم دست یافت. وی ضمن تأکید بر طرح مشارکت جدید برای توسعه آفریقا (نیاد) خواستار تحقق دمکراسی در این قاره شد.

الشگون اباسانجو نیز در مراسم مذکور ضمن اظهار خرسندی از حضور ملکه انگلیس در نیجریه چالش‌های فراروی دولت را فساد اداری، تروریست، توسعه سیاسی، بسط و گسترش تجارت، فقدان ساختارهای آموزشی، فقر، گسترش بیماری ایدز و گسترش مرگ و میر انبوه ذکر نموده و بر تلاش دولت نیجریه جهت مبارزه با مشکلات موجود و فائق آمدن بر آنها تأکید نمود.

دبیر کل کامنولث آقای دن مکینن نیز طی سخنانی ضمن اظهار خرسندی از بازگشت موفقیت آمیز نیجریه به جمع کشورهای کامنولث و تعلیق عضویت این کشور از همگامی این کشور با ارزشهای نمادین این جامعه قدردانی نمود. در نشست نهایی سران، وی مجدداً بعنوان دبیر کل جامعه کامنولث برگزیده شد. مکینن پس از انتخاب مجددش عنوان نمود:

من بعنوان یک اروپایی بیشترین وقت خود را صرف آفریقا خواهم نمود. وی در خصوص تعلیق پاکستان گفت کشورهای عضو کامنولث قادر نیستند تا با اصول کامنولث مخالفت کنند.

ملکه الیزابت روز شنبه بعد از ظهر با بریتیش ایرویز نیجریه را به مقصد انگلستان ترک نمود. در مراسم عزیمت ملکه علاوه بر اباسانجو، اتیکو ابوبکر معاون رئیس جمهور، همسرش، چندتن از وزراء و کمیسار عالی انگلستان در نیجریه حضور داشتند.

چند نکته

- جامعه کشورهای مشترک المنافع آزاد توسط دولت انگلستان در سال ۱۶۶۰ میلادی و همزمان با تأسیس کمپانی هند شرقی ایجاد گردید. جامعه مذکور با دارا بودن ۱/۷ میلیارد جمعیت پس از سازمان ملل بعنوان دومین نهاد بزرگ بین المللی مطرح می باشد.
- از جمله نقاط ضعف این تشکل بین المللی می توان به عدم همگونی و فقدان انسجام جغرافیایی، اجتماعی و اقتصادی و تفاوت فاحش در ظرفیتهای توانمندیهای سیاسی و اقتصادی اعضا این جامعه اشاره نمود. بعنوان مثال در این مجموعه کشورهای همانند کانادا، انگلستان، استرالیا، نیوزلند، هند و نیجریه با توانمندیهای اقتصادی بالا در کنار کشورهای نظیر باکو، بنگلادش، مالت، غنا و سیرالئون قرار گرفته اند که به لحاظ

میزان توسعه و رشد اقتصادی دارای تفاوت‌های بنیادین با کشورهای توسعه یافته عضو این جامعه می‌باشند و این ناسازگاری رابطه مستقیمی با چگونگی و میزان اثرگذاری اعضاء در نظام تصمیم‌گیری جامعه مذکور دارد.

- ملکه الیزابت که برای دومین بار و پس از گذشت چهل و هفت سال به نیجریه سفر می‌نمود اولین بار در سال ۱۹۵۶ و قبل از استقلال این کشور به نیجریه سفر نموده بود وی مهم‌ترین چالش عظیم نیجریه را اصلاحات سیاسی - اجتماعی و اقتصادی عنوان نمود و از دولت اباسانجو خواست که پیشرفتهای خود در این زمینه را تزییع نکند.

- از اظهارات برخی از رؤسای جمهور آفریقایی حاضر در اجلاس‌های گوناگون هشت کشور صنعتی در اکیناوا جینوای ایتالیا و اویان فرانسه (اباسانجو و تامبو امبکی) اینگونه بر می‌آید که کشورهای آفریقایی همواره در خلال این نشست‌ها از روند ناعادلانه حاکم بر روابط تجاری و اقتصادی خود با کشورهای صنعتی ناخرسند بوده و نسبت به عدم کاهش میزان بدهی آنها به کشورهای شمال ناخرسند بوده‌اند. بنابراین از آنجاییکه دو کشور انگلستان و کانادا بعنوان دو کشور گروه هشت از جمله اعضاء مؤثر و تصمیم‌گیر در کامنولث می‌باشند لذا چشم‌انداز این مجموعه در تصمیمات منخذه آن در خصوص کشورهای جهان سوم و آفریقایی چندان درخشان نمی‌باشد. کوتاه سخن آنکه جامعه کشورهای مشترک‌المنافع (کامنولث) بیشتر یک مجموعه نمادین تا یک نهاد مؤثر و تصمیم‌گیر بوده که با هدف تداوم سلطه سیاسی و اقتصادی انگلستان بر مستعمرات پیشین خود تأسیس شده است.

- پس از پایان جنگ سرد که اولین اجلاس کامنولث در سال ۱۹۹۱ در حراره برگزار شد تا اجلاس بعدی که در سال ۱۹۹۵ در نیوزلند تشکیل گردید عضویت کشور نیجریه بعلت نقض حقوق بشر تا سال ۱۹۹۹ به تعلیق درآمد.

- ملکه الیزابت در روز دوم اجلاس پس از افتتاح پارک هزاره ابوجا و نشاء یک اصله درخت در ابوجا به ایالت ناسراوا سفر نموده و با فرماندار این ایالت دیدار کرد. در این سفر چند ساعته ملکه ضمن حضور در روستای کارو از چند پروژه بازدید کرد. در این سفر ملکه ضمن بازدید از چند پروژه در دست احداث از مؤسسه خدمات جهانی بی.بی.سی بازدید نموده و عنوان داشت با افتتاح این شبکه مردم می‌توانند صدای جدید دموکراسی را در سراسر منطقه دریافت کنند. آدمو عبداللهی فرماندار ایالت ناسراوا که سفر ملکه را یک افتخار نادر عنوان نمود، ضمن اشاره به روند رو به گسترش بیماری ایدز خواستار دریافت کمک‌های کشورهای ثروتمند به نیجریه جهت مبارزه با این بیماری مهلک شد.

- قبل از شروع اجلاس در روزهای سوم و چهارم دسامبر نشستی با حضور هشتصد تن از جوانان عضو کشورهای کامنولت همراه با کارگاه‌های آموزشی در زمینه‌های گوناگون برگزار گردید. در طول اجلاس کلیه سران در هتل نایکون و شرایتون مستقر بوده و سایر میهمانان از جمله جوانان در مجتمع مسکونی عظیمی که از قبل توسط دولت نیجریه در نزدیکی شهر ابوجا تأسیس شده بود مستقر شده بودند.

- اجلاس اقتصادی کامنولت در روز سوم دسامبر با حضور ژان کر تین نخست وزیر کانادا و رؤسای جمهور نیجریه، موزامبیک، بوتسوانا، نامیبیا، سیرالئون، توباگو با موضوع نیل به توسعه پایدار در آفریقا و با حضور هفتصد بازرگان بین‌المللی و تعدادی از سازمانهای غیردولتی حکومتی و بانکهای عمده نیجریه برگزار گردید.

- پوشش خبری مراسم بسیار مناسب بود و تلویزیون ملی نیجریه (ان.تی.ای) به طور متناوب و با قطع بسیاری از برنامه‌های خود ضمن پوشش خبری و بخش مصاحبه با برخی از افراد شرکت کننده در مراسم مبادرت به تشکیل میزگردهایی سیاسی نموده بود. در خلال اجلاس تعداد زیادی نمایشگاه و مکانهای فرهنگی محصولات فرهنگی مردم نیجریه را به نمایش گذاشته بودند.

- به اذعان برخی از مقامات نیجریه‌ای از جمله ماساری رئیس مجلس نمایندگان این کشور، برگزاری چنین اجلاسی در شرایطی که مدت زمان طولانی از برگزاری هشتمین دوره بازیهای غرب آفریقا در نیجریه نمی‌گذشت هزینه‌های گسترده‌ای بر این کشور تحمیل نموده و بودجه این کشور را دچار چالش‌های جدی نمود.
- هر چند سران کامنولث در خصوص رفع تعلیق عضویت زیمباوه نتوانستند به اجماع نظر برسند اما پس از ارائه گزارش کمیته متشکل از کشورهای استرالیا، کانادا، هند، آفریقای جنوبی و نیجریه تصمیم نهایی مبنی بر ادامه تعلیق عضویت این کشور اتخاذ شد.
- رابرت موگابه رئیس جمهور زیمباوه ضمن ناعادلانه خواندن این تصمیم، اعلام کرد کشورش از کامنولث خارج خواهد شد.

قانعی

سفارت جمهوری اسلامی ایران - ابوجا

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی